

WAS KONINGIN JULIANA
IN DE WAR?

PAUL CLITEUR
OVER NEKSCHOT

HET GEHEIM VAN GEORGE
CLOONEY

RECONSTRUCTIE
DE BOUWFONDSFRAUDE

HP DE TIJD

30 MEI 2008 | WEEK 22 | NEDERLAND €3,60 | BELGIË €3,70 | EXPORT €5,70

RIJK WORDEN IN DUBAI

4000 Nederlanders en hun
Arabische droom

Hotel Burj Al Arab

GOUDKUST

Waar kan een ambitieuze jonge Nederlander nog zijn vleugels uitslaan? In Dubai. Een nieuwe goudkoorts trekt duizenden landgenoten op hun jacht naar fortuin. 'Je komt hier niet om vrienden te maken.'

door Arnoud Groot,
foto's Marcus Köppen

Marijke Vos, juwelenhandelaar

Jeroen van der Geer, makelaar

Erik van Wijk, recruiter

Jerry Bastiaan, topkok

"Ik zit hier gewoon keihard geld te verdienen," bekennt Jeroen van der Geer (27) zonder gêne. "In Nederland zeggen mensen dat liever niet ronduit, maar in Dubai heeft niemand daar problemen mee." Al op jonge leeftijd raakte Van der Geer gebiologeerd door de *rich and famous*. Via de International Butler Academy in Eefde vertrok hij in 2001 richting Burj Al Arab, het *überglam*-hotel met gouden zuilen, gouden kranen, gouden liftdeuren en zeven sterren, dat toen net zijn deuren opende. "Ik wist niet eens waar Dubai lag, maar hoorde wel dat de mogelijkheden op straat lagen," vertelt Van der Geer tijdens de lunch in restaurant Vu's, op de 49ste verdieping van de Emirates Tower. Om de paar minuten legt de in donkere krijtstreep en lichtblauw overhemd gestoken makelaar zijn bestek neer om de op zijn mobiele telefoon binnenkomende e-mails te scannen. "Dubai is een magneet voor bijzondere mensen, en vooral voor bijzonder rijke mensen."

Na zes maanden privébutleren bij de 10.000 euro per nacht kostende *royal suites* jobhopte Van der Geer zich tot personal assistant van sjeik Mohammed Bin Issa Al Jaber, zakenman, filantroop, veelvoudig miljardair. Hij noteerde afspraken, organiseerde privédinners, droeg Al Jabers paspoort, horloge en sigaren bij zich en een tas vol briefgeld om fooien uit te delen. Een jaar later stapte Van der Geer over naar een Britse investeringsclub, waar hij zijn inmiddels aanzienlijke netwerk aanwendde voor de verkoop van vastgoed in Dubai. Een markt die op dat moment winstpercentages van tientallen, soms meer dan honderd procent per jaar genereerde. Zo leerde hij Nederlanders Marco en Frank de Baat kennen. Eerst als klant, later als compagnons van hun gezamenlijke makelaarskantoor: AA Properties, specialist in de verkoop van appartementen en villa's op de inmiddels wereldberoemde palmeilanden. "Dubai heeft mijn leven veranderd," aldus Van der Geer. "Ik ga zo af en toe nog wel terug naar Nederland, maar liever niet te lang. Het is altijd heel gezellig, maar ik merk dat ik anders, groter ben gaan denken. In Dubai bruist alles. Ik werk hier dagelijks met mensen die miljoendeals sluiten en duizenden euro's uitgeven aan de lunch. Dan is Bergen op Zoom toch niet echt spannend meer."

Via zijn cliëntèle beleefde de jonge makelaar alle stadia die Dubai sindsdien in de Nederlandse media doorliep. Van de eerste berichten over het bestaan van een 'magisch woestijnrijk', de opwinding over de bouw van 'nieuwe wereldwonderen' tot de steeds negatiever wordende verslaggeving over een vermeende 'vastgoedbel', 'megalomane' bouwprojecten en de 'abominabele' ▶

► arbeidsomstandigheden van de honderdduizenden bouwvakkers. Van 'woestijnwonder' naar 'zeepbel' en zelfs 'dictatuur' en 'apartheidsregime'.

Toch ontwikkelde het kleine emiraat zich in vijftien jaar tijd tot *Arabian dream* voor bijna anderhalf miljoen ambitieuze expats met bijna 200 nationaliteiten, onder wie ruim vierduizend Nederlanders. De moderne goldrush wordt opgestuwd door oliedollars, en de ijzeren wil van de razend ambitieuze sjeik Mohammed bin Rashid Al Maktoum, lokaal doorgaans aangeduid als The Ruler. Voor de olie in 2020 op is, wil hij de 'woonplaats van de nieuwe farao's' toevoegen aan het rijtje Londen, Tokio, New York, Singapore en Hongkong. Een 'mission impossible' ontsproten aan een door decadentie vertroebeld brein, oordelen criticasters. Toch laten elke maand opnieuw 25.000 nieuwkomers zich verleiden tot deelname aan dit menselijke experiment in een met woestijnzand gevuld petrischaaltje van 3900 vierkante kilometer.

Marcel Suers arriveerde in 1991 voor het eerst in Dubai, en heeft zijn Nederlandse gevoel voor punctualiteit inmiddels vervuld voor een meer relaxte Arabische benadering. Hij komt ruim twee uur te laat op zijn afspraak bij hotelbar Barasti, dé expat-ontmoetingsplek van Dubai. "Maar ik bel wel altijd even," lacht Suers. "Dat zal een Arabier niet snel doen."

Suers (42), manager voor British Telecom, zag Dubai 'in adembenemend tempo' veranderen. "Toen ik hier net woonde, waren er slechts een paar zakenhotels," herinnert hij. "Er was één wolkenkrabber van dertig verdiepingen, en Pancho Villa, een Mexi-

caans restaurantje onder een van de hotels, was dé uitgaansplek van Dubai. Er woonden nog geen half miljoen mensen, en Nederlanders waren een zeldzaamheid. Dankzij haar koloniale verleden was de Britse expatgemeenschap dominant."

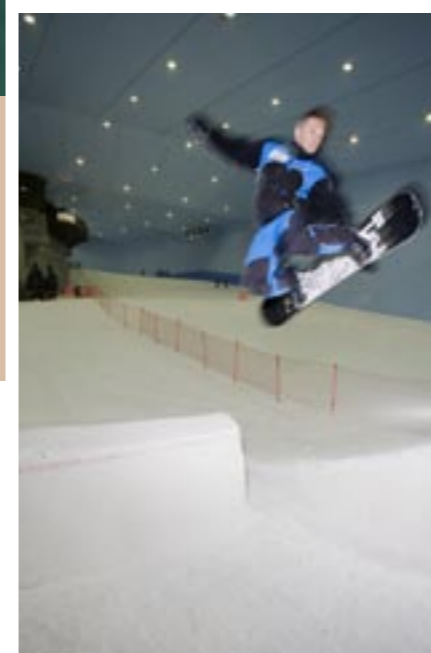
Vanaf 1995 verandert dat snel. Met massale aanbouw van *purpose build real estate*, zoals Internet City, Outsource City, Business Bay en Media City, weet sjeik Mohammed de hoofdkantoren van grote multinationals uit de regio naar Dubai te lokken. Vervolgens worden in hoog tempo dure hotels, appartementen en villa's uit de grond gestampt en trekken Burj Al Arab, Palmeilanden en andere bijzondere bouwwerken de aandacht van de wereldpers.

De enorme winsten uit de vastgoedexplosie die volgde, investeert de sjeik nu in een hoogwaardige diensteneconomie. "Die biedt enorme kansen voor mensen met talent die hard willen werken om iets op te bouwen," aldus Suers. "In Nederland lopen die zich vast op de wettelijke verplichtingen, milieuromsplomp en belastingen die onze befaamde VOC-mentaliteit steeds verder om zeep helpen. In Dubai krijgt de Hollandse handelsgeest ruim baan."

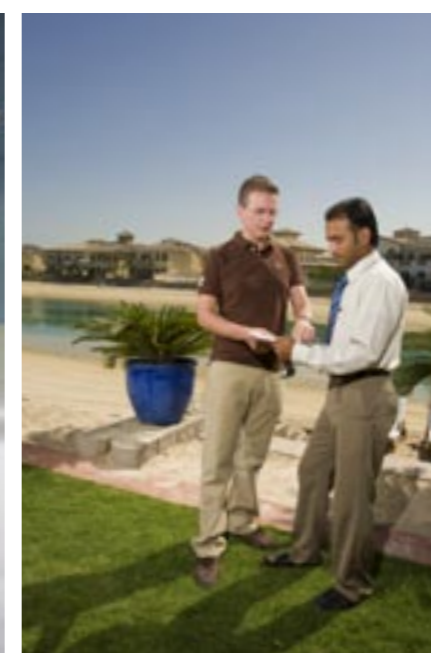
Iedereen kent inmiddels de succesverhalen van Van Oord en Boskalis, de Nederlandse baggerspecialisten die drie Palmeilanden uit zee toverden binnen een tijdsbestek waarin de Nederlandse overheid er niet in slaagde over een plaatselijke verbreding van de A4 te beslissen. Maar de Nederlandse bijdrage aan het wirtschafswonder in de woestijn blijft niet beperkt tot baggerwerkzaamheden. Er draaien inmiddels ruim vierduizend Nederlandse inwoners mee in het moordende Dubaiaanse arbeidstempo. Onder hen de ingenieurs en architecten van Royal Haskoning, het Nijmeegse bureau dat adviseert bij zeewaterontziltting, vastgelopen verkeersknooppunten en de bouw van de *Wheel of Dubai*, een 180 meter hoog reuzenrad annex hotel; Bas en Jeanine van Vliet en hun schoonmaakbedrijf Dutch Cleaning Company, die met honderden Nepalese en Filippijnse schoonmakers de vele volledig uit natuursteen opgetrokken *shopping malls* glimmend houden; Interieurstylist Marcel Wolterinck, die voor de inrichting van de aanzwellende stroom megavilla's tekent; advocatenkantoor Loyens & Loeff, dat inspringt op de groeiende status van Dubai als financieel en handelscentrum van het Midden-Oosten; Gert Jan Groenendijk, die met zijn Dubai Dream Rentals de duizenden luxe-appartementen en villa's die als beleggingsobject zijn aangekocht van tijdelijke bewoners voorziet; en Erik van Wijk, die met zijn recruitmentfirma Hospitality Company kleine legers horeca-personeel uit Europa en Azië ronselt om hier het snel voortwoekerende woud vijfsterrenhotels te bemannen.

Kleine Beer is de Arabische betekenis van Dubai. In het Engels klinkt het als uitnodiging tot onbeperkte consumptie: Do Buy! "Het is de ultieme plek voor onze *designer fashion jewelry*," stelt Marijke Vos (27) in een wine bar in de Soukh Madinat. "Maar dat geldt eigenlijk voor elk highbrow modemer. Iedereen wil hier nú de markt op." Vos rijdt na haar werk regelmatig door naar de Soukh. Het uitgestrekte labyrint van winkels en restaurants is onderdeel van een van de vele dure hotels, die als enige in het openbaar alcohol mogen schenken. Het sociale leven van de Nederlandse expats concentreert zich dan ook rond de hotellobby's, restaurants en stranden van Jumeirah, de met *beach resorts* bezaaide kuststrook van Dubai.

Als bedrijfsleidster van de trendy hoofdstedelijke club Jimmy Woo liep Vos glamourontwerper Rodrigo Otazu tegen het lijf. Zes maanden later vloog ze naar Dubai om een verkoopkantoor op te zetten. Vos mist de zorgeloze fietstochten door de Amsterdamse

Jeroen van den Berg in Ski Dubai

Gert Jan Groenendijk (l.) verhuurt appartementen

Linksboven: eilandengroep The World; rechtsboven: Ibn Battuta-winkelcentrum

VISIOENEN

Dubai's economische successtory begon bijna 180 jaar geleden. Het vissersdorp aan een diepe inham van de Perzische Golf werd in 1830 veroverd door sjeik Maktoum bin Hasher Al Maktoum. Hij zag de strategische waarde van de locatie op de handelsroutes tussen Europa en Azië, liet de kreek uitgraven en bedacht een uitkiend stelsel van belastingvoordelen om buitenlandse boten en bedrijven af te snoepen van de naburige havens in Iran. De vondst van olie in 1966 leverde de brandstof voor de commerciële visioenen

van de jongste telg der Al Maktoums. Vanuit zijn penthouse-kantoor in de Emirates Office Tower, het hoogste gebouw van het Midden-Oosten, daalt sjeik Mohammed bin Rashid Al Maktoum regelmatig af om zijn nieuwste projecten wereldkundig te maken. Elders heten dat bouwplannen, hier zijn het 'visioenen'. Met de bouw van de Burj Al Arab, Palmeilanden en andere grootse bouwwerken veranderde de sjeik Dubai in tien jaar tijd van een vrijwel onbekende woestijnnederzetting in een wereldwijd erkende elitebestemming.

In 2010 verwacht het kleine emiraat vijftien miljoen toeristen te mogen begroeten. Dankzij de aankoop van de Britse containergigant P&O heeft Dubai nu de op twee na grootste containerterminal ter wereld, terwijl het land ook financieel meer meetelt door investeringen in financiële instellingen en effectenbeurzen in onder meer de Verenigde Staten en Groot-Brittannië. In zijn nieuwe vijfjarenplan rekent de sjeik op een economische groei van ten minste elf procent per jaar. |

binnenstad, die hier dankzij het kamikazeachtige verkeer gelijk zouden staan aan zelfmoord, maar kan uren vertellen over de inspirerende internationale contacten die daarvoor in de plaats zijn gekomen.

"Natuurlijk is Amsterdam ook internationaal," geeft ze toe, "maar hier leg je toch veel makkelijker contact. Dankzij mijn contacten met Iraniërs, Irakezen, Syriërs, Egyptenaren en Saoedi's is mijn hele kijk op het Midden-Oostenconflict bijvoorbeeld volledig veranderd. Iedereen is veel vrijer in het delen van uiteenlopende meningen en ervaringen. Er is geen dominante cultuur waar nieuwkomers zich aan moeten conformeren. Slecht één op de tien bewoners is hier autochtoon, en in het dagelijks leven zijn die niet of nauwelijks aanwezig." Veel immigranten uit omringende landen komen ook nadrukkelijk voor de Dubai-lifestyle: disco's, bikini's, drank en vrouwen. Bij het *happy hour* in een café verderop hangen veel aangeschoten Arabische heren aan de bar. Een licht zwalvende Koeweiti zegt wat de anderen denken: "Hier mag alles wat thuis verboden is."

Jumeirah, de langgerekte kuststrook die zich ondanks de woestijnhitte wentelt in weelderige vegetatie en groene gazons, is be-

zaaid met lichtblauwe zwembaden en lange rijen teakhouten ligstoelen. In tegenstelling tot de futuristische Burj Al Arab zijn de meeste strandresorts hier uitgevoerd in duizend-en-één-nachtarchitectuur. De lobby's worden gedomineerd door mozaïek en veelkleurig Italiaans natuursteen, de binnentuinen door fonteinen en de geur van Cubaanse sigaren en zoet Arabisch gebak. Tientallen restaurants bieden de bezoekers hier alles van modern Thais en klassiek Italiaans tot een 'authentieke' Bayerische Bierstube. Al doen de Filippijnse garçons in Lederhose toch iets af aan de beleving.

Youri van Ommeren, vorig jaar nog gastheer van het Amsterdamse bar-club-restaurant Rain, runt hier restaurant Celebrities. Hij werd benaderd door een headhunter, kwam in januari even kijken en wilde niet meer terug naar Nederland. "Het niveau van mijn nieuwe medewerkers was echt verrassend hoog," vertelt Van Ommeren. "Iedereen is ontzettend ambitieus en leergierig. Niet als in Nederland, daar is het meer 'vertel me wat ik verdien en ik vertel je wat ik kan doen'."

"De werkweek is lang en intens, en zes dagen per week is de norm. Daar staat tegenover dat elk weekend hier een minivakantie is. Altijd mooi weer, elke dag een nieuw restaurant, overal *valet parking* en altijd service met een lach." Erik van Wijk, de onberis-

► pelijk in pak gestoken headhunter die hem naar Dubai haalde, vult aan: "De kwaliteit van leven is hier gewoon veel hoger dan in Nederland. Ik heb als hotelmanager overal gewoond, maar dit is absoluut een van de veiligste plekken ter wereld. En er is altijd iets leuks te doen. De restaurants, de bars, de vele concerten en sportevenementen, alles is op hetzelfde constante hoge niveau. Deze week is de top van de internationale tenniswereld hier, straks komt het hele golfcircuit weer langs. Pretpark Dubailand, op een steenworp van mijn huis, is straks drie keer zo groot als Disneyworld. Tenzij je elke week naar de opera wilt, ben je hier veel beter af."

Vlak achter de groene hotelstrook liggen de chique *residencies* waar de westerse expats zich bij voorkeur terugtrekken. Jumeirah Lake Towers, The Gardens, Emirates Hills. "A world class development, a place of paramount wealth and beauty, an unrivalled master plan community," aldus de projectontwikkelaar. Grote witte en zandkleurige *signature villa's*, uitgestrooid over groene gazonnen, tussen eigen zwembaden, meren, winkelcentra, restaurants, prijswinnende 18-holes golfbanen die dagelijks douchen in miljoenen liters ontzilt zeewater. Hier woont 'Jumeirah Jane', de welvarende huisvrouw die pendelend tussen spa's en malls de luxeconsumptie tot kunstvorm heeft verheven.

Niet de manier waarop Rachel Aanstoot haar dagen wilde doorbrengen. Terwijl haar vriend Bob bouwkransen en bulldozers verkoopt, begon ze vanuit hun woning in de Emirates Hill een kunstadviesbureau. Het idee deed ze op tijdens een etentje in een chic restaurant. "Het viel me op dat er ondanks de poenerige ambiance gewoon Ikea-prints aan de muur hingen. Ook met véél geld koop je nog geen goede smaak. Maar je kunt je wel laten adviseren."

Met haar partner Sasha Fisher richt ze zich met name op de talrijke vijfsterrenhotels in Dubai die de onderlinge concurrentiestrijd steeds vaker uitvechten op details, waaronder de inrichting van de kamers. En hoewel er al een klein leger interieurarchitecten is neergestreken, zijn kunstadviseurs in het emiraat nog steeds dun gezaaid. "Een week na ons eerste persbericht kwam onze eerste klant al binnen," vertelt Aanstoot. "De Britse interieurinrichter van een van de tophotels in Dubai, die voor elk van de driehonderd kamers vier kunstwerken bestelde. Daar stonden we dan, met onze nieuwe mantelpakjes en het portfolio waar de inktstamp nog vanaf kwam, met meteen al de jackpot. Veel diensten zijn hier gewoon nog niet; als je de mogelijkheden ziet, valt er ontzettend veel te doen."

Volgens Aanstoot is er in Dubai inmiddels een duidelijke omslag merkbaar in het cultuuraanbod. "In eerste instantie werden er vooral veel grote sportevenementen en concerten georganiseerd. Nu zie je ook steeds meer exposities, kunstenaars, galerieën, musea en klassieke muziek." Er wordt zelfs gewerkt aan een nieuw operagebouw.

In het uiterste westen van het emiraat werkt de Nederlandse toparchitect Rem Koolhaas met zijn Office for Metropolitan Architecture aan een 'generieke stad'. Koolhaas kwam al in 1996 met

zijn blauwdruk voor een rond een vliegveld gebouwde, door 'global nomads' bevolkte metropool. In Dubai krijgt hij de kans zijn plannen uit te werken. Als alle plannen worden gerealiseerd, krijgt de nieuwe stad een oppervlakte van 130 vierkante kilometer en 1,5 miljoen bewoners, een verdubbeling van het huidige aantal inwoners. Het op twee miljard euro begrote stadscentrum wordt een vierkant eiland van bijna 12 vierkante kilometer, waar lange rijen kantoortorens worden afgewisseld met zeer opvallende architectonische hoogstandjes. Die zijn al vergeleken met de Grote Moskee in het Iraakse Samarra en de Death Star, de planetenvernietigende satelliet uit de film *Star Wars*. De bouwplannen van Koolhaas bevestigen de reputatie van Dubai als centrum van 'urban experimentation', oordeelde *The New York Times* onlangs.

Ook topkok Jerry Bastiaan constateert dat experiment-Dubai bezig is een volgende stap in zijn 'evolutieproces' te nemen.

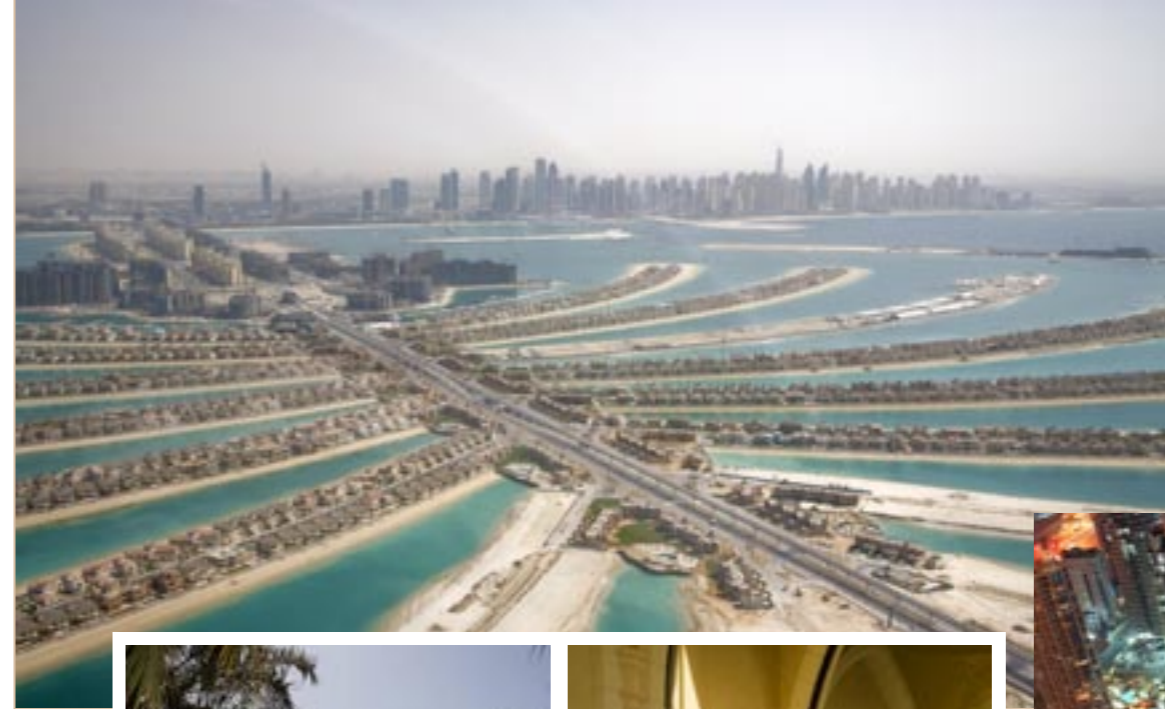
Volgens Bastiaan was het culinaire en culturele aanbod in Dubai lange tijd gefocust op de massale toeristeninnocht. "Maar de bovenlaag van kapitaalkrachtige westerse managers is inmiddels breed genoeg om een groter aanbod van hogere cultuur te ondersteunen," aldus Bastiaan, die zijn blik al pratend regelmatig op de activiteiten van zijn personeel richt. "Ook restaurateurs als Nobu, Gary Rhoades, Ramsey, Alain Ducasse en Thomas Keller zijn hier pas recent neergestreken. De verfijning van de zintuigen komt nu echt op gang."

Bastiaan verliet vorig jaar het Utrechtse Karel V, waar hij een Michelin-ster binnenkookte, om de verwende paletten van CEO's, sjeiks en geslaagde zakenlieden in The Capital Club te gaan prikkelen. De besloten elitesociëteit ligt midden in Dubai's financiële district, dat met zijn glimmende wolkenkrabbers, weidse betonpleinen, fontein en bijgeknipte groenstrook veel weg heeft van de Parijse zakenwijk La Défense. Legers bankiers en bonusverslinden-

de beursbengels klitten in groepjes bijeen of bestuderen koortsachtig hun Blackberry. De club van Bastiaan is gevestigd naast een kleinere uitvoering van La Grande Arche. Achter de zware houten deuren valt de hectiek van buiten onmiddellijk weg. Veel natuursteen, doeken van oude meesters, leren fauteuils en tapijten die de voetstappen van het geüniformeerde personeel smoren. Bastiaan overziet de mise-en-place in een van de drie restaurants van de club. "Ik had genoeg van de mentaliteit, de betutteling en het gebrek aan spanning," motiveert hij zijn overstap. "De Nederlandse maatschappij is ontzettend gezapig en voorspelbaar; je weet vaak vandaag al waar je over vijf jaar staat. Hier ligt alles open, en de energie in deze stad is bijna tastbaar."

Alleen op vrijdag, de dag van het gebed, komt de economische groeimachine even tot stilstand. Terwijl aan het strand massaal wordt gebruncht, razen Jeroen van den Berg en zijn vriendin Jeanette met hun SUV door de woestijn. Veel expats gaan daar in het weekend kamperen, een gewoonte die ze van de lokale bevolking hebben overgenomen. Maar daarvoor wordt meestal eerst een paar uur door de woestijnduinen gecrost. Fanatieke snowboarder

'Een week na ons persbericht kwam de eerste klant binnen: de Britse inrichter van een tophotel. Voor elk van de driehonderd kamers bestelde hij vier kunstwerken.'

Palm Jumeirah in aanbouw

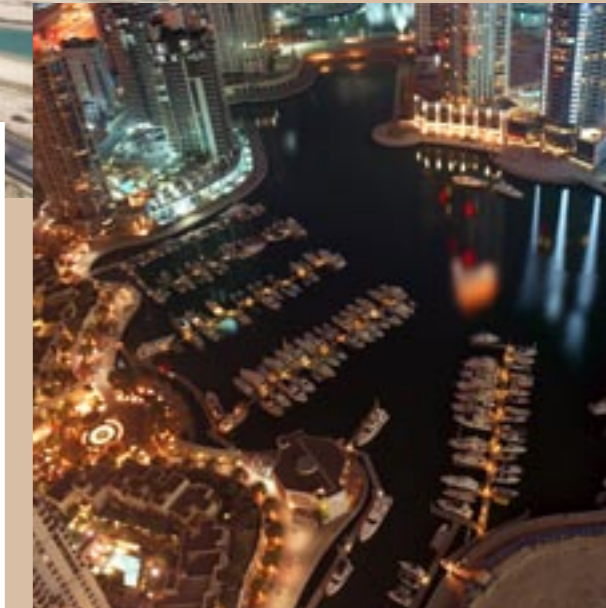
Onder: Dubai Marina

Rachel Aanstoot, kunstadviseur

Youri van Ommeren, restaurateur

Van den Berg laat zijn 3000 kilo wegende terreinwagen met hoge snelheid over de duinen stuiteren. Zand spat metershoog op als de neus van de wagen zich diep in de helling boort. Zijn vriendin, die namens een lokaal advocatenkantoor werkt aan het opzetten van nieuwe bedrijfsconstructies in het fiscaal zeer aantrekkelijke Dubai, moet hem regelmatig tot voorzichtigheid manen.

Van den Berg is manager van Ski Dubai, de grootste indoor skibaan ter wereld, waar hij toeziet op de sneeuwkwiteit in het woestijnrijk. Hij duikt met zijn collega's regelmatig een weekend de woestijn in.

Na een wilde tocht door de tot de horizon strekkende woestijn stopt het gezelschap Nederlanders, Nieuw-Zeelanders, Oezbekistanen en bewoners van het nabijgelegen emiraat Umm al-Qaiwain in de schaduw van een met vermolmd Semmer-bomen bezaaide helling. De tenten worden opgezet, gekoeld bier komt tevoorschijn, de vermolmden bomen belanden op het kampvuur en al snel sist met munt gemarineerd lamsvlees op de barbecue. De sterrenhemel is overdonderend.

In de verte klinkt muziek van bedoeïenen, die hier al honderden jaren neerstrijken om te rusten en hun kamelen te verzorgen.

Aan het kampvuur wordt ondertussen langdurig en soms verhit gediscussieerd over de meest invloedrijke mensen binnen de Ski-Dubai-organisatie en de beste promotiekansen. Van den Berg staart gelaten naar zijn marshmallows in het kampvuur. "Dubai is een geweldige plek," verzucht hij, "maar je komt hier niet om vrienden te maken."

Aangestuurd door de 'visioenen' van een schijnbaar onfeilbare sjeik, gevoed door ontelbare olie- en vastgoeddollars, ongehinderd door lastige politici, belastingen en milieuzorgen wordt hier een moderne toren van Babel uit de grond gestampt. Maar wie hier faalt, het systeem ter discussie stelt of de regels overtreedt, wordt zonder pardon op het vliegtuig gezet. Niemand weet of de vastgoedhandel over vijf jaar nog zo floreert, of de economie met reuzenstappen blijft groeien, hoe lang de lokale dirham nog gekoppeld zal blijven aan de wegzakkende dollar. Blijken de plannen van sjeik Mohammed inderdaad visionair, of zakt het wonderemiraat binnenkort als een kaartenhuis in elkaar? Niets is zeker in Dubai, en misschien is dat juist wat dit kleine stukje woestijn zo boeiend maakt. |